

Sémi nyelvészet

ELTE BTK 2014. ősz, BMA-HEBD-303

Opcionális „take home” vizsga

Határidő: 2015. 01. 19. (hétfő)

Vizsga

A vizsga Aaron Rubin *A Brief Introduction to the Semitic Languages* (Gorgias Press, 2010) c. könyvére épül.

Bevezető megjegyzések:

1. A vizsga célja nem csupán az, hogy a hallgató számot adjon a félév során megszerzett tudásáról, hanem a tanulási folyamatnak is szerves része, hozzájárul a megszerzett tudás elmélyítéséhez.
2. Az 1-4 feladatok közül hármát válasszon ki, és egyet (bármelyiket) hagyja ki. A válaszokat feladatonként kb. 3/4–2 oldal terjedelemben (sortávtól, betűmérettől... függően) várom.
3. Ezek a válaszok esszéjellegűek legyenek, bekezdésekből, kerek mondatokból álljanak. A hivatkozások a tudományos standardokat kövessék. Bármely hivatkozási és átírási rendszer elfogadható, amennyiben azokat a hallgató konzisztensen használja. De a válaszok legyenek lényegre törőek, a bevezetés és az összefoglalás ne legyen a szükségesnél bővebb. A gondolatmenetek pontokba szedett felsorolásokat, táblázatokat, stb. is tartalmazhatnak.
4. A feladatok néha meglehetősen tág választási teret hagynak a hallgatóknak. Nem szükséges túl nehéz utat sem választani, de a túl egyszerű megoldásokat sem fogom maximális pontszámmal értékelni, hiába helyesek a válaszok „technikai értelemben”. A feladatok megoldása eszköz ahhoz, hogy a hallgató bemutassa a félév során elsajátított ismereteit és készségeit.
5. A feladatok megoldása során minden könyv, jegyzet, az Internet, stb. is használható. Sőt, elvárás, hogy a hallgató felhasználja a félév során tanultakat, olvasottakat, valamint egy kicsit könyvtárazzon, utánanézzon néhány részletnek. A forrásokat minden esetben fel kell tüntetni.
6. A *Rubin*-könyvvel kapcsolatos A-Z kérdésekre adott válaszok lehetnek néhány szavasak vagy több bekezdésből állók is. A kérdéseket angolul fogalmaztam meg, hogy könnyebb legyen a válaszokat – a hallgató beleegyezése esetén – visszajuttatni a szerzőnek. Magyarul és angolul is lehet rájuk válaszolni. A vizsga szempontjából ezek a válaszok annyiban számítanak, amennyiben arról tanúskodnak, hogy a hallgató (1) alaposan elolvasta a könyvet, és (2) megértette azokat a részeket, amelyeknek a megértése a félév után elvárható. A hallgató arról nem tehet, ha egy, a félév során nem, vagy nem ennyire részletesen tárgyalt témát a *Rubin*-könyv nem magyaráz el eléggé világosan; ezért az őszinte válaszok nem fogják semmilyen irányba befolyásolni az érdemjegyet.
7. A hallgatók egymással vagy más személlyel nem dolgozhatnak együtt.
8. Leadható akár emailben (biro.tamas@btk.elte.hu), akár kinyomtatva, a tanszéki irodában.
9. Ez a vizsga az érdemjegyhez 40% súllyal járul hozzá. Ebből 10%-10% az 1-4. kérdések közül a szabadon választott háromra adott válasz, és 10% a *Rubin*-könyv értő olvasása (A-K kérdések).

1. kérdés: Családfák, osztályozási fák: a tudás tudományos rendszerezése vagy kényszeres viselkedés?

A Növényrendszertan Tanszéken dolgozó rokonom szerint a taxonómia lényege az, hogy az emberi tudást rendszerezzük. Ezért vezették be Linné óta a törzs, osztály, rend, család és nem/nemzetség kategóriákat, amelybe minden növényi és állati fajt be lehet sorolni. Igaz, hozzátette, hogy az egysejtűeknél, ahol az utód nem csak a két szülőjétől kap géneket, hanem egy populáción belül bizonyos genómdarabok szinte szabadon cserélődnek, a leszármazási családfa helyett helyesebb lenne a fajok hálójáról beszélni.

Azt állítom, hogy Rubin könyvének első része, nagyon helyesen, ugyanezt a felfogást követi. A sémi nyelveket a taxonómiájuk alapján bemutatni nem csupán didaktikailag hasznos, hanem a sémi nyelvek és összefüggéseik megértésének legjobb tudományos megközelítése is az, ha családfákat szerkesztünk.

Mit gondol az állításomról és Rubin könyvének elejéről? Fejtse ki a véleményét.

(Segítség: a rendszertant a biológusok nem keverik össze a leszármazási családfával... és mi?)

2. kérdés: A nyelvek közötti hasonlóságok okai

A bevezető előadás (szeptember 10, 17. dia) során öt lehetséges okot soroltam fel két tetszőleges nyelv közötti párhuzamok, hasonlóságok háttéréként: (1) közös ő; (2) kontaktnyelvészet, areális és kulturális tényezők; (3) nyelvi univerzálék (a világ [szinte] minden nyelvében megvan az adott jelenség); (4) nyelvtipológia (kevés lehetőség közül kell választani); (5) véletlen. Tegyük ehhez hozzá hatodik lehetséges magyarázatként azt is, ha a (rokon vagy tipológiailag hasonló) nyelvek hasonló „belső logikája miatt” hasonló történeti folyamatok zajlanak le bennük, párhuzamosan, de egymástól függetlenül.

Dolgozza ki (vagy cáfolja, vagy vizsgálja felül) ezt a tézist, Rubin könyvéből vett példák segítségével. Másként megfogalmazva: két sémi nyelvben található hasonlóságok mindig a közös őssel magyarázhatók?

3. kérdés: Az ismert nyelvektől a proto-nyelvig... és vissza

Rubin könyve gyakran a rekonstruálható (csillaggal jelölt) proto-sémi alakokat, nyelvtani szerkezeteket, fonémákat (leginkább John Huehnergard felfogását követve), valamint az ismert (régie és modern) nyelvekben megfigyelhető alakokat, stb. ismerteti. Néha utal arra, hogy a proto-nyelvből milyen fejlődés eredménye a megfigyelhető alak, de a proto-alak rekonstrukcióját a legritkább esetben magyarázza el.

Válasszon egy érdekes jelenséget (fonémát, alakot, szerkezetet...), amelynek tárgyalását Rubin a rekonstruált alakkal (fonémával, stb.) kezdi. A Rubin-könyvben szereplő, ismert nyelvekből származó adatok, valamint a félév során használt források (Bennett, *Beyond Babel*, Dobos, stb.), saját nyelvi ismereteik, valamint némi könyvtározás (pl. leíró nyelvtanok, Moscati, stb.; ld. az olvasott irodalomban megadott bibliográfiát is) segítségével próbálja rekonstruálni azt a gondolatmenetet, amely a Rubin által javasolt proto-sémi rekonstrukcióhoz vezetett. Hogyan jutunk el az ismert nyelvektől a proto-nyelvig, és milyen fejlődés vezethetett a proto-nyelvtől az ismert nyelvekig? Azt is értékelem, ha kutatásai a Huehnergard-Rubin-féle rekonstrukciótól eltérő eredményre vezetnek, és elmagyarázza az eltérés okát.

4. kérdés: Az ismert nyelvektől a proto-nyelvig... de elakadunk

(Ld. a 3. feladatot is.) Máskor Rubin nem ad meg proto-alakot. Válasszon egy ilyen jelenséget, lehetőleg olyat, amely távol áll a 3. kérdés megválaszolása során választott jelenségtől. Magyarázza el, hogy ebben az esetben az ismert adatokból miért nem rekonstruálható a jelenség a proto-sémiben. Milyen adatokra lenne szüksége ahhoz, hogy mégis rekonstruálható legyen? Milyen információ hiányzik, és ez miért nem áll rendelkezésre? Ha lenne pénze (ahhoz, hogy távoli helyeken terepmunkát végezzen), ha lenne egy időgépe (ahhoz, hogy rég élt anyanyelvi beszélőket megkérdezzen), vagy ha a könyvtárban meglenne valamely nyelv leíró nyelvtana... akkor minek nézne utána? Engedje szabadjára fantáziáját, és nyugodtan spekuláljon: „ha az ugaritiban azt találnám, hogy... akkor arra következtetnék, hogy a proto-sémiben az volt, hogy...”.

Questions A-Z: Feedback to the author of the book *A Brief Introduction...*

The following questions pertain to Aaron Rubin's *A Brief Introduction to the Semitic Languages*. If you consent to it, your feedback will also be sent to the author. Therefore, answers in English are especially appreciated; but if you prefer writing your answers in Hungarian, I'll be happy to translate them to English.

You have followed a semester-long course on Semitic linguistics, but the book is also meant to students who haven't. So answers such as "if I had not learned it during the semester, I would not have been able to follow X", or "despite me having learned about X, I was not able to follow Y" are also very welcome. Feel free to elaborate on certain sub-questions, and ignore others.

- A. Is the overall structure of the book easy to follow? Would you build up the book differently? Are the portions assigned to different topics balanced? Would you put the emphases elsewhere?
- B. When reading / after having just read a section, would you be able to summarize the content of that section in a few sentences? Are there sections or subsections where you got lost in the details, and did not grasp the overall "message"? Which are the best written and the worst sections?
- C. Are there topics that require more clarification? Specifically, were there central concepts that were not sufficiently introduced? Were there topics for which more examples would have been useful? Would you slow down the pace of the explanation in some trains-of-thought?
- D. Were there topics or sections that were too verbose, or spoonfeeding (*szájbarágós*)?
- E. Have you found the linguistic examples useful? Have you been able to understand what each example was about? Were you pleased about the author using the *Leipzig glossing rules*? In case you had not encountered this format earlier, could you grasp the logic behind the glossing system?
- F. Did you like the examples in languages you are familiar with? Did you appreciate the examples from other languages? Would you increase or decrease the rate of linguistic examples from languages that potential readers might be less familiar with?
- G. Is the book understandable, easy to read and easy to follow for a non-native speaker of English? Do you have suggestions for improvement?
- H. Is the book understandable, easy to read and easy to follow for a non-linguist? Do you have suggestions for improvement?
- I. Would you appreciate a glossary appended to the book? If so, what terms would you include?
- J. How does Rubin's book compare to other books used during the course? Would you suggest me replacing some of the other books with Rubin's book when I will next teach this course?
- K. Do you have any further remarks or suggestions?

- Z. Do you give me permission for sending your answers concerning Aaron Rubin's book to the author?